

Magyarország Alkotmánybírósága

1015 Budapest Donáti u. 35-45.

A Kecskeméti Törvényszék Büntetés-végrehajtás Csoportja útján

KECSKEMÉTI TÖRVÉNYSZÉK Büntetés-végrehajtási Csoportja	
Érk.módja: személyesen/postán/gyűjtőládába/e-mailen/faxon	
Érk.:	2019-01-22
Példány:	1
Melléklet:	5
Sz.	
Bv.	2019/2017/116

Tisztelt Alkotmánybíróság!

[redacted] (szül. hely és idő: [redacted] anyja neve: [redacted])
képviseletében eljárva (ügyvédi meghatalmazás P/1. szám alatt csatolva) a következő

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV / 199 - 0 / 2019
Érkezett:	2019 JAN 29.
Példány:	1
Melléklet:	5
Kezelőiroda:	[Signature]

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban részletesen kifejtendő indokok alapján a Kecskeméti Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 6.Bv.2619/2017/11. számon hozott végzését (P/2. számon csatolva) és az azt helybenhagyó, Kecskeméti Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2.Bpkf.818/2018/2. számú végzését (P/3 számon csatolva), mint alaptörvény-ellenes bírói döntést megsemmisíteni szíveskedjék.

Kérelmem anyagi jogi jogalapja Magyarország Alaptörvényének III. Cikke, (kínzás és embertelen bánásmód tilalma) és XXVIII. cikk (1) bekezdése (tisztesseges eljáráshoz való jog).

Kérelmem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény 27. § (1) bekezdése, amely alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangját, és megsemmisíti az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvénnyel ellentétes bírói döntést.

Az Indítványozó személyes érintettségét igazolja, hogy a végzés az Indítványozó büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (továbbiakban Bv. tv.) 10/A. § szerinti kártalanítási ügyében született, melyben kérelmezői minőségben vett részt.

A P/2. szám alatt csatolt végzést 2018. november 20-én kézbesítették, így az Abtv. 31. § (1) alapján az alkotmányjogi panasz határidőben kerül benyújtásra.

A jelen ügy tárgyát képező alkotmányossági kérdés „alapvető alkotmányjogi jelentőségű” (Abtv. 29. §), ugyanis az Indítványozónak több Alaptörvényben védett jogát is sérti. Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát a jelen ügy tárgyát képező bírósági eljárások teljesen kiüresítették. A jelen beadványban támadott végzések olyan bírói jogértelmezés eredményeként születtek, ami sérti az Alaptörvény B) cikkéből fakadó jogállamiság elvét és a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (2) bekezdését is, mely jogszabályhelyek a visszaható hatály tilalmát rögzítik – kötelezve a jogalkalmazót is. Jelen beadvány nem a bíróság által alkalmazott jogszabályhely (Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pont) visszaható hatálya miatti Alaptörvény-ellenességének megállapítása, hanem annak kimutatása, hogy a jogalkotói szándékkal ellentétes bírói jogértelmezés visszaható jelleggel olyan követelményeket állított Indítványozó jogainak érvényesítéséhez, melyeknek megfelelni már nem tud. Az Alaptörvény 28. cikkének értelmében a bíróságoknak a jogszabályokat azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezni, azonban a kártalanítási eljárásban az eljáró bíróság ezzel ellentétes módon értelmezte és alkalmazta a releváns jogszabályokat amelynek eredményeként olyan döntések születtek, amik sértik Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát. Az ügy kiemelt jelentősége továbbá abban is megmutatkozik, hogy Indítványozó emberi méltóságát is érinti, hiszen az Alaptörvény III. Cikkében foglalt kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmód tilalmának, a Magyar Állam általi be nem tartását kompenzáló eljárás során sérültek Indítványozó Alaptörvényben védett jogai. Mindezért a jelen beadványban tárgyalt kérdéssel a t. Alkotmánybíróságnak érdemben kell foglalkoznia.

A panasz hangsúlyozottan nem ütközik az ún. negyedfokú jogorvoslat tilalmának elvébe, a beadványban foglaltakat semmiképpen nem lehet ekként értelmezni, az egyértelműen ellentétes lenne az Indítványozó előadásával és annak szándékolt tartalmával, mely tehát nem „önmagában” támadja a bírói döntéseket, hanem a fentiekben már jelzett és a továbbiakban részleteiben kifejtendő alkotmányjogi kontextusban.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény 52. § (5) bekezdése értelmében az Indítványozó kéri adatai zártan kezelését.

• • •

I. TÉNYEK

1. Az Indítványozó szabadságvesztés büntetését több magyarországi büntetés-végrehajtási intézetben töltötte, a Tolna Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben, a Pálhalmi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben, és a Szegedi Fegyház és Börtönben 2014. március 5. és 2016. szeptember 22. között.

2. Indítványozónak fogvatartása során nem volt biztosított a jogszabályban előírt nagyságú mozgástér, emellett előzetes fogvatartása alatt mindössze napi 1 órát biztosítottak a szabad levegőn tartózkodásra. A séta helyszíne egy autóbeálló volt, amelyet sétaudvarrá alakítottak; a mindössze 3 x 10 méteres területet galambürülék borította. Jogerősen elítéltként Indítványozó a konyhában dolgozott, a szabad levegős séta ideje pedig egybeesett a munkaidejével, ezért egyáltalán nem volt lehetősége kimenni, sétálni. Indítványozó előzetes fogvatartása során a nap 24 órájából 23-mat zárt ajtó mögött töltött, a napi sétát leszámítva egyáltalán nem hagyhatta el zárkáját.

3. Indítványozó csupán heti kétszer tusolhatott, alkalmanként 5 percig, és bár a tusoló 3 férőhelyes volt, ennél több fogvatartottat küldtek ki tusolni egyszerre. Szegeden a fürdési lehetőség rendszertelen volt; megesett, hogy Indítványozó egy hétig sem mehetett el tusolni. A mellékhelyiség itt a zárkán kívül volt elhelyezve, 3 férőhelyes volt, és összesen 90 fő használta. A fentiek mellett rendszeres problémát jelentettek a rovarok; ágypoloskák, bolhák, tetvek, melyeket a rendszeres irtás ellenére sem sikerült megfelelően kiirtani. Indítványozó a rovarcsípésekkel többször is orvosi kezelésre szorult, az ellátásáról azonban nem voltak hajlandóak erről orvosi papírt kiállítani részére. A Kérelmező sérelmezte továbbá a zárkák nem megfelelő hőszabályozását: évszaktól függően vagy túl meleg, vagy túl hideg volt a zárkákban; valamint, hogy a szegedi bv. intézetben szinte ihatatlan, arzénos a víz.

4. Indítványozó 2016. november 29-én – hazai hatékony jogorvoslati lehetőségek hiányában - kérelemmel fordult a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bíróságához (továbbiakban: EJEB) a fogvatartása során tapasztalt alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt, és kérte, hogy az EJEB kötelezze a Magyar Államot az Őt ért sérelmek kompenzálására. Indítványozó kérelmét határidőben terjesztette elő, azt a bíróság 364/17 számon iktatta, majd annak vizsgálatát 2017. augusztus 31-ig felfüggesztette, mivel az

Országgyűlés 2016 novemberében elfogadta a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvényt, amely akként módosítja a 2013. évi CCXL. törvényt (Bv.tv.), hogy 2017. január 1-jei hatálybalépéssel bevezet a magyar jogrendszerbe egy, a büntetés-végrehajtási intézetekben uralkodó állapotokkal kapcsolatos új jogorvoslatot: az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panaszeljárást (Bv.tv. 144/B. §), illetve kártalanítási eljárást (Bv.tv. 10/A. – 10/B. §, 70/A. – 70/B. §).

5. Kérelmező az új jogorvoslat bevezetését követően, 2017. február 22-én kelt kártalanítási kérelmet terjesztett elő. (P/4. számú melléklet) A Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdése szerint a kártalanítás iránti igény attól a naptól számított hat hónapon belül érvényesíthető, amelyen az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek. E határidő elmulasztása jogvesztő. Ugyanakkor a jogalkotó lehetővé tette, hogy azok is kártalanításban részesüljenek, akik ennek a jogvesztő határidőnek nem tudnak eleget tenni, mivel az új jogszabály hatálybalépése előtt több mint hat hónappal szabadultak (de nem több mint 1 évvel) illetve ha az EJEB által iktatott kérelemmel rendelkeztek [Bv. tv. 436. § (10) bekezdés a)-b) pontok]. Az ilyen kérelmezők esetében a jogalkotói a (6 hónapos jogvesztő határidő) Bv. tv. 10/A§. (4) bekezdésének alkalmazását a 436. § (11) bekezdésében értelem szerűen kizárta.

6. Az Indítványozó kártalanítási kérelmét elbíráló Kecskeméti Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 6.Bv.2619/2017/11. számú végzésében 148.800,- forint kártalanítást ítelt meg, 124 napra, napi 1200,- forinttal számítva. A végzés indokolása kifejti, hogy Indítványozó fogvatartásának jelentős részét nem is vizsgálták a 2015. június 22. és 2016. január 14. közötti állítólagos 30 napot meghaladó megszakadás miatt, ami a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdése értelmében a jogsértő körülmények megszűnésének tekinthető. A bíróság pedig így a 2015. június 22. napját, mint a jogvesztő határidő kezdetét jelölte meg és a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pontja alapján a 2015. június 22. napját megelőző időszakot nem vizsgálta.

7. A végzés ellen Indítványozó fellebbezéssel élt, kérve a 2015. június 22. napját megelőző időszakra is a kártalanítás megállapítását. (P/5. számú melléklet) Fellebbezésében Indítványozó kifejtette, hogy a megszakadással kapcsolatosan a bíróság semmilyen bizonyítékot, okiratot nem bocsátott Indítványozó rendelkezésére, csak általánosságban hivatkozik a büntetés-végrehajtástól kapott iratokra a bíróság. A bíróság megállapítása pedig téves miszerint a 2015. június 22. napját megelőző időszakra vonatkozó kérelem benyújtási határidőt – melyre

vonatközóan akkor még semmilyen jogszabályi rendelkezés nem létezett – Indítványozó elmulasztotta. Fellebbezésében Indítványozó felhívta a bíróság figyelmét arra, hogy kérelmét nem is a Bvtv. 436. § (10) bekezdés b) pontja, hanem a) pontja alapján kell elbírálni, mely szerint mindenki benyújthat kérelmet, akinek a jogsérelme a jogszabály hatályba lépése (tehát 2017. január 1.) előtti egy éven belül szűnt meg. A Kérelmező 2016. szeptember 22-én szabadult, tehát ezen egy éven belül, továbbá a Bv. tv. 436. § (11) bekezdése a (10) bekezdés esetén a 10/A. § (4) bekezdésben meghatározott jogvesztő határidő csak e rendelkezés hatálybalépésének napjával (2017. január 1.) kezdődik.

8. Továbbá Indítványozó az EJEB esetjogára hivatkozva kifejtette, hogy a bíróság azon megállapítása, hogy „megvolt a 3 nm nagyságú mozgástér” önmagában még nem elégséges a kártérítési felelősség alóli mentesüléshez, mivel minden olyan esete a fogvatartásnak, amikor a fogvatartott szenvedése és megaláztatása nagyobb, mint amely szenvedés és megaláztatás a szabadságvesztés büntetés elkerülhetetlen velejárója, sérti a kínzás tilalmát (lásd. *Varga and Others v. Hungary*), és ezt nem csak a jogszabályban előírt mozgástér biztosításának hiánya idézheti elő, hanem pl.: a nemmegfelelő rovarirtás is. Vagyis a büntetés-végrehajtási intézet által szolgáltatott adatok nem voltak elegendőek arra nézve, hogy a jogsérellem hiányát ezekre a napokra *ab ovo* ki lehessen mondani. Ebben a körben utalunk különösen a már említett és nem vitatott séta hiányára, a tusolási lehetőség rendszertelenségére, a rovarok okozta problémákra, a zárkák nem megfelelő hőszabályozására.

9. A Kecskeméti Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2.Bpkf.818/2018/2. számú végzésében az elsőfokú végzést helybenhagyta, az indoklás szerint a másodfokú bíróság is a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) második fordulatának és a Bv.tv. 10/A. § (4) bekezdésének együttes alkalmazását tartotta megfelelőnek, figyelmen kívül hagyva a 436. § (11) bekezdését.

• • •

II.

A BÍRÓI DÖNTÉS ALAPTÖRVÉNYELLENESSÉGÉNEK AZ OKA

10. Mielőtt a bírói döntés alaptörvény ellenességének okait részletesen kifejtem, előzetesen hivatkozom az Alkotmánybíróságnak a magyar állam nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítésével kapcsolatos gyakorlatára, elvárásaira.

11. Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése azt a kötelezettséget rója az államra, hogy nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítsa a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. A *pacta sunt servanda* elvéből következően tehát az Alkotmánybíróságnak és a rendes bíróságoknak akkor is követnie kell a strasbourgi joggyakorlatot, az abban meghatározott alapjogvédelmi szintet, ha saját megelőző, „precedens-határozataiból” ez kényszerűen nem következne (1718/B/2010. AB határozat).

A kínzás és embertelen bánásmód tilalmának megsértése – Alaptörvény III. Cikk

12. A kínzás, az embertelen vagy megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmát az Alaptörvény mellett valamennyi jelentős nemzetközi emberi jogi egyezmény is előírja.

Az EJEB esetjoga

13. Az Egyezmény 3. Cikkét az egyik legalapvetőbb cikkének kell tekinteni, amely az Európa Tanácsot megalkotó demokratikus társadalmak alapértékeit testesíti meg (lásd: *Pretty v. Egyesült Királyság*, no. 2346/02, § 49, ECHR 2002-III). Ellentétben az Egyezmény más rendelkezéseivel, abszolút módon van megfogalmazva, kivétel, fenntartás, az Egyezmény 15. Cikke szerinti eltérés lehetősége nélkül (lásd, *inter alia: Chahal v. Egyesült Királyság*, 1996. november 15., § 79, *Reports* 1996-V).

14. Az embertelen bánásmódnak el kell érnie egy bizonyos súlyosságot ahhoz, hogy a 3. Cikk hatálya alá essen. Ezen minimumszint értékelése relatív, az eset összes körülményétől függ, mint például a bánásmód természetétől és körülményeitől, időtartamától, fizikális és mentális hatásától és, bizonyos mértékben, az áldozat nemétől, korától és egészségi állapotától (lásd: *Costello-Roberts v. Egyesült Királyság*, 1993. március 25., § 30, Series A no. 247-C, és *A. v. Egyesült Királyság*, 1998. szeptember 23., § 20, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VI).

15. Az EJEB következetes ítélkezési gyakorlata értelmében kizárólag a jogszerű bánásmód vagy büntetés bizonyos formáihoz szükségszerűen kapcsolódó szenvedésen túlmenő, további szenvedés és megalázás sérti az Egyezmény 3. cikkében foglalt tilalmat. A személyi szabadságtól való megfosztáshoz vezető intézkedések (jellemzően valamely kényszerintézkedés vagy szabadságvesztés büntetés okán történő fogvatartás) gyakran járnak együtt ezzel a körülménnyel, ezért az államnak biztosítania kell, hogy egy személy fogvatartásának körülményei ne sértsék az adott személy emberi méltóságát. Az államnak ennek megfelelően garantálnia kell, hogy az intézkedés végrehajtásának módja és formája nem teszi ki a személyt a fogvatartásával elkerülhetetlenül együtt járó szenvedés szintjén túlmenő szorongásnak vagy megpróbáltatásnak, illetve azt is, hogy - egy büntetés-végrehajtási intézettől elvárható mértékben - a fogvatartott egészsége és jóléte megfelelően biztosított legyen (Kudta kontra Lengyelország [GC], (30210/96.), 2000. október 26., 92-94. bekezdés).

Az Alkotmánybíróság releváns gyakorlata

16. Az Alkotmánybíróság a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés abszolút tilalmát kimondó rendelkezés [Alkotmány 54. § (2) bek., illetve Alaptörvény III. cikk (1) bek.] tartalmának részletes kifejtésével először a 32/2014 (XI. 3.) számú határozatában foglalkozott. Ebben a döntésében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy bár az Alaptörvény külön cikkben szabályozza az emberi élethez és méltósághoz való jogot (II. cikk) és a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmát (III. cikk), az alkotmányozó hatalom normaszervezési módja csupán formai különállást valósít meg, így az Alkotmánybíróság értelmezésében a III. cikk (1) bekezdésében megjelenő tilalmak az emberi élethez és méltósághoz való jog megsértése tilalmának önálló, speciális megfogalmazásai is egyben. E felfogás összhangban van az Egyezmény 3. cikkének EJEB által kibontott tartalmával is, amely szerint az említett tilalmak megszegése az emberi méltóság sérelmét is jelenti.

17. A fogvatartottak alapjogaiba "[...] történő beavatkozás jogalapját a büntetőeljárásban meghozott jogerős ítélet teremti meg, a tényleges korlátozás, beavatkozás azonban a végrehajtás menetében történik. Az egyének helyzetében jogilag ugyan az elítélés, ám ténylegesen a végrehajtás ténye váltja ki az érzékelhető változást." [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31., legutóbb megerősítve: 30/2013. (X. 28.) AB határozat, ABH

2013, 892, 902.] Az Alkotmánybíróság mindezekre figyelemmel hangsúlyozza, hogy **a kínzás, az embertelen vagy megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmának abszolút jellegéből következik, hogy érvényesülését minden esetben - így a fogvatartás végrehajtása során is - biztosítani kell.**

Fenti elvek jelen ügyre alkalmazva

18. A Kecskeméti Törvényszék 6.Bv.2619/2017/11. számú és az azt helyben hagyó 2.Bpkf.818/2018/2. számú végzése sérti az Alaptörvény III. Cikkét, mivel nem biztosít kompenzációt Indítványozónak a 2014. március 5. napjától 2016. január 14. napjáig tartó időszakban elszenvedett sérelmek vonatkozásában. Olyan sérelmeket hagytak figyelmen kívül ezzel, mint a nemmegfelelő rovarirtás következtében elszaporodott poloskák okozta csípések – ami abban az esetben is rendkívül súlyos megalázó körülmény, ha a jogszabályban előírt mozgástér biztosított, mivel meghaladja a szabadságvesztés büntetéssel immanensen együtt járó sérelmeket.

19. Hangsúlyozandó, hogy az Indítványozó ezen sérelmeiért semmilyen kompenzációt nem kapott a Törvényszék határozata értelmében. A kínzás- és embertelen bánásmód tilalma jellegéből fakadóan olyan alapjog, melynek sérelme sokszor csak utólagos kompenzációval orvosolható. Jelen ügyben a büntetés-végrehajtási intézmények állapota miatt az állam nem képes biztosítani az emberhez méltó fogvatartási körülményeket, pedig erre kötelezettsége lenne.

20. A Kecskeméti Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja az elsőfokú döntés indokolásában kifejti, hogy a rovar-és kártevőirtásra az intézeteknek kötelező volt szerződést kötni, mellyel gondoskodtak a 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet 36. 0 és 4. melléklet 5. pont szerinti védekezésről, amiből azt a következtetést vonta le a bíróság, hogy Indítványozónak a rovarokkal és kártevőkkel kapcsolatos sérelmei nem alapozzák meg a kártalanítást.

21. Jelen esetben – a tisztessége eljárás alkotmányos követelményét – is megsértve a bíróság nem azt vizsgálta, hogy az Indítványozót milyen sérelmek érték, hanem hogy a bv. intézet az előírásnak megfelelően járt-e el, ami jelen esetben nem releváns, hiszen – pont a túlszűfolt körülményekre tekintettel – a rovarirtásra vonatkozó jogszabályi előírások betartása mellett is előfordulhat a kártevők, élősködők elszaporodása, ami rendkívül komolya sérelmeket okoz a fogvatartottnak.

22. Ugyancsak az Alaptörvény III. Cikkét sértő bírói döntést eredményezett az, hogy a Kecskeméti Törvényszék eljárása keretében nem vizsgálta a szabad levegőn való tartózkodás körülményeit, a körleten való szabad tartózkodás lehetőségét, nem megfelelő egészségügyi ellátást. A bíróságnak tekintettel az EJEB esetjogára vizsgálnia kellett volna ezen körülményeket is. Az EJEB joggyakorlatával teljes mértékben összeegyeztethetetlen, hogy a végzés szerint az elítélt szabad levegőn tartózkodásának lehetősége, illetve egészségügyi ellátásának minősége nem tartozik a Bv. tv. 10/A. § (1) bekezdésében írt alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények közé. A Bv. tv. hivatkozott paragrafusának indokolása ugyanis egyértelműen kimondja, hogy a sérelmes helyzetet fokozó elhelyezési körülmények csupán példálózó jelleggel kerültek felsorolásra, azok az EJEB esetjoga alapján határozhatók meg. A hivatkozott esetjog pedig releváns tényezőnek tekinti a szabadtéri testmozgás lehetőségeit, a fogvatartott szellemi és fizikai állapotát (amely szorosan összefügg az egészségügyi ellátás minőségével). (ld. Gégény v. Hungary, no. 44753/12, judgment of 16 July 2015, §§ 22-23)

23. Összefoglalva tehát – nem lehet az elhelyezési körülményekhez/élettérhez való kapcsolódást olyan szűken értelmezni, miként azt a végzés tette, hanem abba minden, a fogvatartással kapcsolatos és a kínzás és embertelen bánásmód tilalmába ütköző körülmény beletartozik. Ennek elmaradása a bírói ítéletekben az Alaptörvény III. Cikkének megsértésére vezetett.

A tisztességes eljáráshoz való jog megsértése

24. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése deklarálja a tisztességes eljáráshoz való jogot. Az Alkotmánybíróság klasszikus megfogalmazásában: „a tisztességes eljáráshoz való jog az Alkotmányban explicit módon nem nevesített, de az alkotmánybírósági gyakorlatban az 57. § (1) bekezdésébe foglalt független és pártatlan bírósághoz való jog, illetve a 2. § (1) bekezdéséből eredő eljárási garanciák védelmének egymásra vonatkoztatásából tártalmilag levezetett alkotmányos alapjog” [315/E/2003. AB határozat].

25. „A „tisztességes eljárás” (fair trial) követelménye nem egyszerűen egy a bíróságnak és az eljárásnak itt megkövetelt tulajdonságai közül (ti. mint „igazságos tárgyalás”), hanem [...] az Alkotmány alkotmányi rendelkezésben foglalt követelményeken túl – különösen a büntetőjogra és eljárásra vonatkozóan – az általában elfogadott értelmezése szerint a *fair trial* olyan minőség, amelyet **az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet**

csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint **az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás 'méltánytalan' vagy 'igazságtalan', avagy 'nem tisztességes'** [6/1998. (III. 11.) AB határozat].

26. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog értelmezésére vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlat tekintetében a 3025/2016. (II. 23.) AB határozat indokolásának [19] bekezdése szerint „egy eljárás tisztességességét mindig esetről estre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembe vételével, ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön.

27. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a tisztességes eljáráshoz való jog vizsgálata kapcsán a szükségességi-arányossági teszt alkalmazása is indokoltá válik. Az Alkotmánybíróság III/1522/2014. számú 2014. november 11-én kelt határozatában mondta ki a következőket: „A jelen ügyben azt kellett megvizsgálni, hogy a keresetindítási határidő rövidege, mint a bírósághoz való fordulás jogának, valamint a tisztességes eljáráshoz való jognak a korlátozása megfelel - e az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében írt szükségességi - arányossági tesztnek, mely szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.” [említett határozat 152.]

28. Figyelemmel arra, hogy a t. Alkotmánybíróság több döntésében is hivatkozta és rendszeresen figyelemmel van a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatára, az alábbiakban a tisztességes eljárás kapcsán ezen fórum gyakorlatát is hivatkozzuk. A Bíróság esetjoga értelmében a tisztességes eljáráshoz való jogra való hivatkozás megillet minden olyan személyt, aki úgy véli, hogy jogellenes beavatkozás történt valamely jogának gyakorlásába, és aki azt panaszolja, hogy nem volt lehetősége arra, hogy igényét a 6. cikk 1. bekezdésében támasztott követelményeknek megfelelően bíróság elé terjessze. (ld. *Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium*, 23 June 1981, § 44, Series A no. 43)

29. Az eljárás tisztessége követelményének sérelmét az EJEB csak akkor tartja megállapíthatónak, ha azt a per későbbi szakaszaiban sem orvosolták. A Bíróság többször megállapította, hogy a tisztességes eljárás kapcsán a szabályozás a Résztes Állam hatásköre, annak megtartása pedig a nemzeti bíróságok elsődleges feladata. A Bíróság az ilyen természetű ügyekben az Egyezmény értelmében azt vizsgálja, hogy maga az egész eljárás természete

tisztességesnek minősíthető-e. (*Elsholz v. Germany* [GC], no. 25735/94, § 66, ECHR 2000-VIII)

30. Az Alkotmánybíróság – összefüggésben a döntés indokolásának ügyfél jogorvoslatát segítő jellegével – az indokolást alátámasztó bizonyítékokkal kapcsolatosan arra a konklúzióra jutott, hogy **„azoknak megfelelő alapot kell teremteniük a hatékony jogorvosláshoz.”** [630/B/2005 AB határozat]. A bizonyítékok figyelembe vételénél pedig a hatóságoknak elsődlegesen azt kell szem előtt tartaniuk, hogy a tényállás teljes mértékben feltárássra kerüljön.

31. Az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy **döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia.** Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az **eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti.**

Fenti gyakorlat jelen ügyre vonatkoztatva

32. Előljáróban szükséges rögzíteni, hogy A Bv. tv. 10/A.§ szerinti kártalanítási eljárással kapcsolatban külön kiemelendő, hogy rendkívül problematikus jogalkotói megoldás az, hogy a kártalanítás alapvetően polgári jogi jellegű intézményére egy attól teljesen idegen és ezért rendkívül nehezen alkalmazható büntetőjogi eljárási törvényt kell alkalmazni.

33. Jelen ügyben a tisztességes eljárás alkotmányos követelményének megsértését az a bírói jogalkalmazási mód eredményezi, ami a jogalkotói szándékkal és az Alaptörvény Q) és B) cikkének (1) bekezdéséből következő jogbiztonság követelményével ellentétes módon, visszamenőlegesen olyan követelményt állít Indítványozó jogérvényesítéséhez, melynek természetesen nem tud megfelelni. Tehát az a bírói jogértelmezés, ami szerint jelen ügyre a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés a) pontja helyett a 436. § (10) bekezdés b) pontját kell együttesen alkalmazni a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésével ellentétes a jogszabály céljával és nincs összhangban az Alaptörvénnyel.

34. Indítványozónak – mivel a Bv. tv. módosítások hatályba lépése előtti egy éven belül szabadult – a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés a) pontja alapján volt lehetősége előterjesztenie a kártalanítási kérelmét. A Bv. tv. 436. (11) bekezdése a (10) bekezdés alapján előterjesztett

kérelmek vonatkozásában a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdése szerinti jogvesztő határidő kezdetét 2017. január 1. napjában jelöli meg, tehát Indítványozó ettől számított 6 hónapon belül terjesztette elő a kérelmét 2017. február 22-én. Értelem szerűen a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésében meghatározott jogvesztő határidő kezdetének megállapítására vonatkozó rendelkezések így Indítványozó esetében nem lesznek értelmezhetőek, különösen nem visszamenőlegesen, hiszen nem tudhatta a magatartását egy olyan jogszabályhoz igazítani a múltban, ami még nem is létezett.

35. A Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdése szerint „nem tekinthető az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény megszűnésének, ha e körülmény fennállása rövid időtartamra, de legfeljebb harminc napra megszakad azért, mert az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott elhelyezése során a jogszabályban előírt élettér biztosítva volt”, amiből valóban az következik logikailag, hogy ha a jogszabályban előírt élettér több mint 30 napig biztosítva volt, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények megszűntek. Ennek a rendelkezésnek a 2017. január 1. napjától kezdődően történő alkalmazása nem is jelenthet problémát, hiszen a jogorvoslattal élni szándékozó elítéltek tudják ehhez igazítani magatartásukat és ehhez mérten előterjeszteni kártalanítási kérelmeiket.

36. Azonban ezt a rendelkezést együttesen alkalmazni a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pontjával – melynek alkalmazása Indítványozó esetében teljesen indokolatlan volt – azért különösen jogsértő, mert az EJEB-hez benyújtott kérelem tekintetében a határidő szempontjából a jogsérelem megszűnésének időpontja nem csupán a jogszabályban előírt élettér biztosításától függ. Továbbá, az EJEB gyakorlata szerint a rövidebb megszakadások illetve önmagában a 3 négyzetméter mozgástér biztosítása – más jogsértő körülmény fennállása mellett, nem minősül megszűnt jogsértésnek, ezért is terjesztette elő az Indítványozó EJEB-hez címzett beadványát a szabadulását követően. Természetesen senki nem tudta – a Bv. tv. módosítás hatálybalépése előtt – mérlegelni az EJEB-hez forduláskor, hogy egy még nem létező jogszabály szerint esetlegesen nem akkor szűntek meg a jogsérelmei, mint az EJEB gyakorlata szerint.

37. Összefoglalásként tehát az eljáró bíróságok azt vetették az Indítványozó szemére, hogy a magyar kártérítési rezsím hatályba lépése előtt nem igazította magatartását ezen szabályokhoz és nem fordult az – állítólagos – 30 napos megszakadásoktól számított 6 hónapon belül az EJEB-hez, megteremtve – előre – a magyar kártalanítási eljárás jogalapját. Ilyen típusú visszamenőleges jogkövetésre az Indítványozó csak időgép birtokában lett volna képes, de

legjobb tudomásom szerint ilyen eszköz nem pusztán az Indítványozónak, hanem senki másnak sem áll rendelkezésére. A megtámadott bírósági döntések tehát nem pusztán az Alaptörvény, de a fizika szabályait is sértik.

38. Természetesen, ha Indítványozó szabadságvesztés-büntetésének végrehajtása során volt olyan periódus, amikor alapvető jogai nem sérültek, akkor azokra a napokra nem jár neki kártérítés, de ez eljárásjogi akadályát nem képezhette volna a kérelme fogvatartásának kezdetétől történő elbírálásának, maximum az öt megillető kártalanítási összeg arányos csökkentésének.

39. Sérült továbbá a tisztességes eljárás követelményéhez kapcsolódóan a fegyveregyenlőség elve. Ki kell emelni, hogy az Indítványozó a kártalanítási eljárás során a bizonyítékok beszerzése tekintetében összehasonlíthatatlanul nehezebb helyzetben van, mint a Magyar Állam, és a büntetés-végrehajtási intézetek. A büntetés-végrehajtási bíró, ha eltérő tényállítást lát a kártalanítási kérelemben előadottakban és büntetés-végrehajtási intézet által előterjesztett véleményben, minden esetben a büntetés-végrehajtási intézet által hivatkozott információkat fogadja el, a kártalanítási kérelem benyújtója észrevételt nem tehet a bv. intézet véleményére. Az EJEB gyakorlata (lásd *Varga and Others v. Hungary*) is hangsúlyozza, hogy kérelmezőnek nyilvánvalóan objektív nehézségekkel kell szembesülnie minden bizonyíték beszerzésekor, az *affirmanti incumbit probatio* elve ezért nem tartható, mivel lényegében kizárólag a büntetés-végrehajtási intézetek vannak abban a helyzetben, hogy a bizonyítékokhoz teljes körűen hozzáférjenek.

40. Jelen esetben ráadásul a bíróságok a tényállás megfelelő felderítése nélkül, indokolási kötelezettségüket megsértve jártak el. A rovarirtásra vonatkozóan fentebb hivatkozott megállapítások, illetve a zárkák méretére és az azokban elhelyezett fogvatartottak létszámára vonatkozó pontos adatok nélkül a végzések indokolása az ügy tényállásának leglényegibb elemeit nélkülözi. Az indokolás ilyen mértékű hiányossága megkérdőjelezi a bírói mérlegelés alaposágát. A fellebbezési eljárás során az alapügyben érvényesítendő eljárási követelményeket, az indokolási kötelezettségre vonatkozó jogszabályi előírásokat egyaránt szem előtt kell tartani. Jelen ügyben azonban a fellebbezésben támadott hiányos indokolást egy még hiányosabb bírósági vizsgálatra utaló másodfokú döntéssel hagytak helyben. Olyan eljárásjogi garanciák sérültek, amelyek általánosságban, de jelen ügy sajátosságaira tekintettel különösen súlyos mértékben sértik a tisztességes eljáráshoz való jogot.

41. Természetesen az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a tisztességes bírósági eljáráshoz biztosít jogot, és nem azt garantálja, hogy annak eredménye minden esetben helyes lesz. Jelen esetben a bíró jogértelmezése a Bv. tv. 10/A. § szerinti kártalanítási eljárás lényegével ellentétes, azzal, hogy a kérelmezők a fogvatartás alatt elszenvedett sérelmeikért egy hazai fórum előtt **hatékony** jogorvoslatban részesüljenek.

42. Ebből kifolyólag pedig Indítványozó alapjogsérelmének és az azt kompenzálандó kártérítési összegnek a vizsgálatokor nem csupán a zárkákban egyidejűleg elhelyezett személyek és a zárka alapterületének összevetésére kell figyelemmel lenni, de egyéb, az EJEB joggyakorlatában megállapított követelményekre és faktorokra, így a szabad levegőn tartózkodás mennyiségére és gyakoriságára, a higiéniai körülményekre és akár az étel minőségére vagy éppen a gyógyszeres ellátást igénylő fogvatartottakra való intézeti reakcióra. Ez következik a jogszabály szövegéből és az azt nyomatékosító Miniszteri indokolásból is, amikor a „kártalanítás minden alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között töltött nap után jár” kitételben az *alapvető jogokat sértő* elhelyezési körülmény kifejezést használja. Az Alaptörvény 28. cikke a jogszabályok céljának megállapításával kapcsolatban kiemeli, hogy a preambulum mellet a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni, ezért a fent hivatkozott Miniszteri indokolást és arra tekintettel az EJEB vonatkozó esetjogát a kártalanítási eljárás során nem lehet figyelmen kívül hagyni.

43. Így a túlsúlyosság problémájának megoldásán kívül egy általánosabb – a kínzás tilalmába ütköző minden – körülményre kiterjesztő értelmezést tesz lehetővé. Sőt, tekintettel az EJEB esetjogára ezt meg is követeli.

44. A t. Alkotmánybíróság gyakorlata is rámutat arra, hogy a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen. Önmagában a bírói út igénybevételenek formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is.

45. **A jogalkotó Bv. tv. 436. § (11) bekezdésében egyértelművé tette, hogy a Bv. tv. 10/A. §-ában rögzített jogvesztő határidőt, csak a jogszabály hatálybalépésétől kezdődően lehet**

alkalmazni, a bíróság azonban ezt teljes mértékben figyelmen kívül hagyta és visszamenőleges hatállyal alkalmazta, ami az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből következő jogbiztonság követelményét megsértve a tisztességes eljárás sérelmét okozta.

46. Az alapjogkorlátozás vonatkozásában annak indokoltságát, illetve arányosságát kell vizsgálni. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése rögzíti az alkotmányos alapjogkorlátozás kritériumait. Eszerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Jelen esetben nem azonosítható az az alkotmányos érték sem, aminek védelmében indokolt a korlátozás, ebből következően az arányosság kérdése fel sem merülhet.

• • •

III.
KÉRELEM

Összegezve a fent részletesen kifejtett indokaimat, a megtámadott Kecskeméti Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 6.Bv.2619/2017/11. számon hozott végzése és az azt helybenhagyó, Kecskeméti Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2.Bpkf.818/2018/2. számú végzése sérti az Indítványozó Alaptörvény III. Cikk (1) bekezdésében biztosított kínzás, embertelen, megalázó bánásmód tilalmát, továbbá sérti az Alaptörvény XXVIII. Cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogát.

Tisztelt Alkotmánybíróság, a beadványban részletesen kifejtett indokok alapján kérem, hogy Kecskeméti Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 6.Bv.2619/2017/11. számon hozott végzését és az azt helybenhagyó, Kecskeméti Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2.Bpkf.818/2018/2. számú végzését, mint alaptörvény-ellenes bírói döntéseket semmisítse meg.

Budapest, 2019. január 18.

Tisztelettel,

Indítványozó képviselőjében:

dr. Karsai Dániel

Karsai Dániel Ügyvédi Iroda
dr. Karsai Dániel András